

Мистецтво та СВІТА

1'02

• ХУДОЖНЯ КУЛЬТУРА • ЕСТЕТИЧНЕ ВИХОВАННЯ •

Мистецтво та освіта

НАУКОВО - МЕТОДИЧНИЙ ЖУРНАЛ

заснований у 1995 році. Виходить 4 рази на рік
ЧЛЕННИКИ:
 МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
 АКАДЕМІЯ ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК УКРАЇНИ
 СЬКА ДИТЯЧА АКАДЕМІЯ МИСТЕЦТВ

був виключено ВАК України до переліку
 відомих фахових видань України, в яких
 можуть публікуватися результати дисер-
 таційних робіт на здобуття наукових ступенів
 доктора і кандидата наук

визначено вченою радою Інституту
 педагогіки АПН України
 т. №10 від 27.12.2001р.)

ГОЛОВНИЙ РЕДАКТОР
 Зміла Масол

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:
 М. Демчишин, І. Зязюн,
 О. Корнілова,
 Л. Левчук, В. Мадзігон,
 Н. Миропольська, В. Моляко,
 О. Рудницька,
 О. Сухомлинська,
 М. Чамберсі

повідальний секретар
 Ірина Сокол

головний редактор
 Ірина Шевчук

редакційний редактор
 Ірина Лісняк

комп'ютерний набір
 Ірина Масол

комп'ютерна верстка
 Ірина Вишневецького

1-ша стор. обкладинки:
 Іван Хакуродзе в Хіого. 1580 р.
 4-та стор. обкладинки:
 Нагода Сандзюного монастиря
 Якуєдзі в Нарі. VIII ст.

Зміст

ВСЕУКРАЇНСЬКИЙ З'ЇЗД ОСВІТЯН

Корнілова О. Національна доктрина розвитку освіти в XXI столітті 2
КАМЕРТОН

Гумінська О. Диференційоване навчання музики в школі 3
 Жорнова О. Сходи до співацької майстерності 4
 Гринь Є., Бульбах Т., Роббіна Л., Грекович Т. Конспект уроку
 на тему "Варіації" 9
 Фурсенко Т. З досвіду організації музичного дозвілля підлітків 13

ПАЛІТРА

Козлова О. Народне мистецтво Японії (цикл уроків) 16
 Марчук Ж. Краса природи в культурі Японії 18
 Руденко І. Дизайн японського національного
 ліхтаря (урок-споглядання) 23

СЦЕНА

Миропольська Н. Театральне мистецтво в школі 25
ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД

Волинець Л. Художньо-естетична освіта в Японії 28
ХУДОЖНЯ КУЛЬТУРА

Василькієвська К. Соціоігрові методики в курсі
 "Українська і зарубіжна культура" 39
 Белкіна Е. Мистецтво Японії 41
 Масол Л. Художня культура Кореї 44

ВИЩА ШКОЛА

Волошинова Л. Естетико-педагогічний вплив відео 51
 Пауленко О. Особливості підготовки вчителя
 початкових класів з музики 53

МУЗЕЙНА ПЕДАГОГІКА

Ганнусенко Н. Виховання школярів у музеях художнього профілю 56

ІНФОРМАЦІЯ. РЕЦЕНЗІЇ

Щолокова О. Фестиваль студентів-піаністів 27
 Горбенко Н., Василюшина Н., Лісняк Н. Література
 з естетичного виховання у фондах ДНПБ України 38, 61
 Левченко М., Лимаренко Л. Творчість студентської молоді 59
 Александровська Г. Знайомство з близька 60
 Масол Л. Міжнародна конференція з реклами 62
 Трегуб Б. Застосування музичних синтезаторів YAMAHA в школі 63

ДО НОТНОГО ЗОШИТА

ХУДОЖНЯ ГАЛЕРЕЯ

ДИФЕРЕНЦІЙОВАНЕ НАВЧАННЯ МУЗИКИ В ШКОЛІ

Оксана Гумінська,

канд. пед. наук (Рівненський гуманітарний університет)

Зараз усе частіше звучать слова: "головна особа в школі – учень". І тому професійний обов'язок учителя – здійснювати індивідуальний підхід до організації навчальної діяльності школярів, передбачати труднощі, які можуть виникнути в дітей під час засвоєння нового матеріалу; застосовувати на уроках диференційовані індивідуальні, групові перспективні завдання, розраховані на кілька уроків. Диференційовані завдання необхідні й на уроці музики, оскільки музику в загальноосвітній школі викладають учням, які мають різні музичні здібності та різний рівень музично-естетичних знань.

Педагогічна наука та передовий педагогічний досвід свідчать про те, що в диференційованні навчальних завдань доцільні різні способи. Зміст може бути однаковим для учнів усього класу, але для сильних учнів варто зменшувати час на роботу та збільшувати обсяг завдання або ж ускладнювати спосіб виконання.

Розучуючи мелодію "на слух", учителі музики часто використовують гру "Луна". Диференціація в даному випадку може виглядати таким чином. Учитель виконує коротку фразу (2–4 такти). Учні повторюють її, імітуючи луну, яка може бути "звичайною" і "розумною". "Звичайна" луна повторює фразу точно так, як вона була виконана, тобто зі словами (розвиток музичної пам'яті для слабших учнів). "Розумну" луну учні зображують за вказівкою вчителя, співаючи фразу із складами ритму (розвиток свідомого сприйняття ритму для середніх учнів) або з назвами нот, ступенів (розвиток свідомого сприйняття ладових співвідношень звуків мелодії).

У грі "Живе фортепіано" можна також поділити "обов'язки": одна група виспіває назву одного ступеня (ноти), а друга група – "живе фортепіано" – присідає та встає. Знайому легку мелодію діти можуть навіть виконати самостійно.

При розучуванні мелодії пісні з нот учитель може скористатися різноманітними завданнями:

1) *для сильніших учнів* – настроїти клас на певну тональність (заспівати тонічний тризвук тощо), провести вокально-хорову розспівку (для вироблення пев-

них навичок); підготуватися до відтворення мелодії пісні голосом чи на інструменті, підібрати функції-акорди або другий голос; диригувати хором – класом;

2) *для слабших* – читати ноти без ритму, проплескувати ритмічний малюнок (кожному учню – один такт, що дасть можливість опитати більшу кількість учнів), ритмізувати текст (кожному учню – одна фраза), робити пофразне повторення мелодії за вчителем і сильнішими учнями (за нотами та з текстом).

Для засвоєння поняття висоти звуків, назв нот і написання їх на нотному стані можна запропонувати завдання різного змісту та складності. Прикладом може бути нетрадиційний початок уроку музики – "вхід до класу через пароль", який займає щонайбільше 10 хвилин уроку. Учні шикуються ланцюжком по одному, вчитель стоїть на порозі класу та показує по руці – нотному стані – висоту, а один з учнів має назвати "пароль" (*соль, мі... і т.д.*). Якщо учень дає неправильну відповідь, він стає в кінець ланцюжка. Правильна відповідь дозволяє сісти на своє місце і перейти до виконання наступного завдання: розгадування ребусів із зашифрованими назвами висоти звуків. На наступному етапі пропонується записати вжиті в ребусах звуки на нотному стані, підписати назви, приготуватись до їх виконання чи скласти самому ребус із використанням нотного стану, скрипкового ключа та нот.

При музикуванні на елементарних музичних інструментах слабшим учням доручаються легші партії: якщо інструмент шумовий – метр, нескладна ритмічна формула з постійним повторенням, якщо інструмент звуковисотний – остинато. Для сильніших учнів – мелодична лінія, бас, імпровізація другого голосу.

Під час слухання музики всі учні визначають її характер, образність, засоби виразності, жанр, відповідність твору темі уроку; сильніші – стиль, країну, історичний період, композитора, називають, наспівують чи нагадують твори даного композитора.

Для досягнення чистоти інтонування мелодії вчитель може поділити мелодію на доступні групам учнів частини, і кожна група буде виконувати свій фрагмент, а сильніші учні – всю мелодію від початку до кінця.

У цікавій формі можна впізнавати пісні, розгадувати так звані музичні загадки. Учні відгадують назву пісні: кожна група обирає свій варіант за її ритмом, за цифровим позначенням ступенів, за буквеним чи нотним записом, за почутою фразою, що її беруть із середини пісні.

Отже, метою диференційованих завдань, з одного боку, є розширення та поглиблення уявлень і понять про вивчуваний матеріал, а з іншого – відпрацювання певних навичок, що становлять труднощі для деяких учнів.

Великі можливості для організації диференційованої самостійної роботи дає використання серій карток із дидактичним матеріалом. Вони можуть містити запитання та завдання різного ступеня складності з музичної грамоти: на знання метро-ритму, звуковисотності, ладу і т.д. У картках можуть бути запитання до виконуваних і прослуханих творів, їх авторів, жанрів, форм, запитання щодо загальних музично-естетичних понять.

Диференційований підхід доцільно застосовувати не лише на уроці. Домашні завдання з музики можна також диференціювати за обсягом і складністю. Наприклад, слабшим учням пропонується вивчити текст

пісні, а сильнішим – "скласти колекцію" музичних творів одного жанру, однієї тематики (приймом Н.Гродзенської), підібрати акомпанемент, розказати про життя і творчість автора твору, знайти цікаві відомості про музичні інструменти, виконавців, жанри тощо.

Використання диференційованого навчання музики в загальноосвітній школі урізноманітнює форми спілкування учнів, які мають різні здібності, нахили, інтереси, з музичним мистецтвом.

Важливо, щоб учитель музики здійснював диференціацію тактовно, не ображаючи одних учнів і не вихваляючи інших. Кожна дитина має відчувати хоча й невеликий, але успіх у здобутті музично-естетичних знань, у розвитку певних навичок і вмінь на уроці музики в загальноосвітній школі.

ЛІТЕРАТУРА

1. Галузинский В.М. Индивидуальный подход в воспитании учащихся. – К.: Рад. шк., 1982. – 132 с.

2. Логачевська С.П. Диференціація у звичайному класі. – К.: Заповіт, 1998. – 336 с.

3. Савченко О.Я. Дидактика початкової школи: Підручник для студентів педагогічних факультетів. – К.: Абрис, 1997. – 416 с.

СХОДИНКИ ДО СПІВАЦЬКОЇ МАЙСТЕРНОСТІ

Олена Жорнова,

канд. пед. наук (Запорізький державний університет)

В останнє десятиріччя і науковців, і митців, і педагогів хвилює занепад масового співу в Україні, країні, яка споконвічно славилася своїми голосами, мова якої визнана однією з найбільш, так би мовити, вокальних мов у всьому світі.

Дана стаття є спробою, по-перше, ще раз привернути увагу педагогів до проблем дитячого хорового співу, а по-друге, допомогти вчителям, вихователям, музичним фахівцям, керівникам хорових дитячих колективів, одним словом, усім тим, хто переймається питаннями вокального виховання дітей, підійти професійно до формування вокальних навичок на початковому етапі входження школярів до чарівного світу художньої творчості.

Розвиток співацького голосу в дітей пов'язаний, насамперед, із розвитком необхідних для співу м'язів, які, по-перше, сприяють руху органів голосоутворення, а

по-друге, піддаються спеціальному тренуванню. Такими м'язами для дихання є черевний прес, міжреберні та спинні м'язи, діафрагма. Еластичність дихальної мускулатури надає їм керованості, уможливорює їх перебування в тонусі. Чітка артикуляція під час співу досягається завдяки розвиненості, невимушеній рухливості ротової порожнини, губів, язика, нижньої щелепи, м'якого піднебіння з маленьким язичком. Завдяки спеціально підібраним вправам тренуванні, розвинені м'язи швидко та легко піддаються координації під час співу.

Загальними умовами досягнення результативності застосування тренувальних вправ є систематичне їх виконання (1–2 рази на тиждень впродовж усього терміну навчання співу) при дотриманні сприятливого режиму. Так, розпочинати тренувальні вправи слід не раніше, ніж за дві години після приймання